

حدیث عشق حسینی در قلوب مؤمنان

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدباقر مشکاتی
کارشناس دینی و استاد حوزه

طبق آموزه‌های قرآنی و احادیث ائمه^(ع)، عشق به امام حسین^(ع) در دل مؤمنان، یک محبت الهی و خدادادی است. رسول خدا^(ص) وقتی امام حسین^(ع) را در کودکی در آغوش خویش گرفتند، فرمودند: «به راستی که برای شهادت حسین^(ع) حرارت و گرمایی در دل های مؤمنان است که هرگز سرد و خاموش نمی شود» (مستدرک الوسائل، محدث نوری، ج ۱۰، ص ۳۱۸). این حدیث به خوبی بیانگر عمق و ماندگاری این عشق در دل مؤمنان است و نشان می دهد که عشق به امام حسین^(ع)، یکی از مفاهیم مهم معنوی و عرفانی در شیعه و صرفاً یک احساس گذرانیست، بلکه یک نور و حرارت دائمی در دل مؤمنان است که هرگز خاموش نمی‌شود. این حدیث، عزاداری برای امام حسین^(ع) (ازمیری پسندیده و دارای ثواب فراوان می‌داند و نشان می‌دهد که این عزاداری، نشانه‌ای از عشق و ارادت به آن حضرت است. عشق‌ورزی به امام حسین^(ع)، تأثیر شگرفی بر دل مؤمنان می‌گذارد و به معنا ی پیروی از راه و روش ایشان و اهل بیت^(ع) است.

● مبانی قرآنی محبت به امام حسین^(ع)

آیات متعددی به صورت مستقیم و غیرمستقیم درباره اینکه خداوند، محبت اولیاد و دوستان خود را در قلب مؤمنان قرار می دهد، وجود دارد. قرآن کریم به طور کلی بر محبت به اهل بیت پیامبر اکرم^(ص) تأکید می‌کند؛ آیات تطهیر و مباحله، نمونه این آیات هستند که نشان می دهند اهل بیت^(ع) پاک و معصوم اند و محبت به آن‌ها، محبت به خدا محسوب می‌شود. تجربه تاریخی شیعیان هم نشان می‌دهد که محبت به امام حسین^(ع) در قلب مؤمنان جایگاه ویژه‌ای دارد. این محبت، ریشه در واقعۀ کربلا و شخصیت والای امام حسین^(ع) دارد و ازسوی دیگر ریشه این محبت، ایمان و توحید است و تأیید شده خداوند. در آیه شریف ۹۶ سوره مبارک مریم^(ص) آمده است: «به درستی کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند، خداوند رحمان محبتی (وَدّی) برایشان قرار خواهد داد». روایات متعدد اهل بیت^(ع) نشان می دهد این آیه درباره امیرالمؤمنین علی^(ع) و شیعیان ایشان نازل شده است. آیه یادشده راز محبت و مودت به اهل بیت به‌ویژه عشق امام حسین^(ع) را برای همگان برملا می‌کند. شرط اصلی برای اینکه خداوند محبت خود را در دل‌ها قرار دهد، ایمان و عمل صالح است. خداوند رحمان، به بندگان مؤمن خود محبت می‌کند و آن‌ها را از نعمت‌های فراوان خود از جمله عشق‌ورزی به اولیای خویش همچون اباعباد...الحسین^(ع) بهره‌مند می‌سازد.

● عشق حسینی؛ سرچشمه آرامش

هرچه انسان هابیشتر درباره ابعاد مختلف شخصیت و زندگی امام حسین^(ع) مطالعه‌کند، عشقشان به آن حضرت عمیق تر می‌شود. عواملی که به این عشق عمق و گستردگی می‌بخشد، متنوع و چندلایه است؛ مثل نیاز روحی انسان، عواطف انسانی، پاسخگویی به نیازهای زمانه، شخصیت بی نظیر حضرت سیدالشهدا^(ع)، اثرگذاری بر فرهنگ و هنر و انتقال از نسلی به نسل دیگر.

۲برادر در ۲ لشکر

در این روزهایی که از ماه صفرالغیر باقی مانده است از همراهان و یاران امام حسین^(ع) برای شما می‌گوییم. هر روز یک شخص.

محمد جواد ابوعطا| قرطه انصاری که از اصحاب امیرمؤمنان^(ع) بود، دو پسر داشت با دو سرنوشت عجیب. «عمروبن قرطه انصاری» به لشکر سیدالشهدا^(ع) پیوست و برادرش «علی بن قرطه» با لشکر ابن سعدیان همراه شد و گستاخانه برابر امام حسین^(ع) و یارانش ایستاد.

عمروبن قرطه پیش از آنکه جنگ در سرزمین نینوا شعله ور شود، خودش را به مولا و مقتدایش رساند و کمر به خدمت امام بست. امام حسین^(ع) او را به عنوان پیک انتخاب کرد و نامه‌هایی را که برای دشمنان می‌نوشت، به او می‌سپرد تا به سوی لشکر کفر ببرد و پاسخ دشمن را بیاورد. آنچه از دل روایت‌ها بیرون آمده است، نشان می‌دهد که سفارت عمروبن قرطه در جریان مذاکرات امام با دشمنان خدا ادامه یافت تا اینکه شمر بن ذی الجوشن پایش به این دشت گشوده شد. همان‌که ابن سعد را برای تعللش، شهادت کرد و بر آتش جنگ دمید، آمدنی که اولین نتیجه‌اش، پایان مذاکرات، بدون هیچ نتیجه‌ای بود. به تبع آن، دیگر نامه‌ای برای رد و بدل کردن نبود تا عمروبن قرطه به میدان بیاید. پسر قرطه در روز عاشورا از امامش اذن میدان گرفت و چون حضرت به او اجازه داد، با این رجز به میدان رفت؛ «خانه و ثروت را فدای حسین^(ع) می‌کنم». برخی گفته‌اند چون او شاهد گفت‌وگوی امام و ابن سعد بود که خانه و نگرانی از مالش را بهانه همراهی نکردن با امام کرد، چنین رجزی خواند تا به ابن سعد کنایه بزند. او مدتی جنگید و آن‌گاه نزد امام آمد تا از ایشان محافظت کند.

نوشته‌اند که تیرهای دشمن به صورت و سینه او اصابت کرد و امام آسیبی ندید. عمروبن قرطه جراحات زیادی بر بدنش وارد شده بود و در همان حال رو به امام کرد و گفت: «ای پسر رسول خدا! یا به عهد خود وفا کردم؟». حضرت فرمودند: «آری، پیش از من وارد بهشت خواهی شد. سلام مرا به رسول خدا^(ص) برسان و بگو که من هم می‌آیم». در این هنگام او بر زمین افتاد و به شهادت رسید.

۳۱۳

عمود به عمود در مسیر پیاده‌روی اربعین

دل سوخته اعظم خانم

مریم دهقان اینجا کاظمین است؛ محل عبور و مرور؛ محل رفت و آمد زائرانی

که با تاز به زیارت صاحبان حریم عشق آمده‌اند یا می‌خواهند به خاک وطن برگردند. برخلاف بسیاری از زائران که بعد از مرز خود را به نجف می‌رسانند، ما برای رد شدن از منبایه، کاظمین را انتخاب کردیم؛ مثل اعظم خانم که سال‌هاست آموخته راه اربعین شده است؛ امسال ابتدا به سامرا رفته و بعد به کاظمین آمده‌اند. او سال‌هاست با در طریق حق گذاشته است و هر سال هم به حکم آب‌وهوای معنوی اربعین، معرفتش افزون‌تر می‌شود. دلش شکسته است و حاجتی دارد. هر کلامش اشکم را جاری می‌کند. این بار هم آمده است تا نیازش را به امام بگوید و فقط از او کمک بخواهد نه غیر او. وقتی دلیل بغض و اشک‌هایش را به من می‌گوید، به او حق می‌دهم. او که چشم‌هایش تر شده است و با تمنّا، دغا می‌گوید، وقتی می‌فهمد دو حرم پدر و پسر ولی نعمت‌مان امام رضا^(ع) را زیارت کرده‌ام، به زیارتم غبطه می‌خورد و می‌گوید: «اینکه از شاه‌رود صدها کیلومتر را طی کنی اما وقتی پایت به اینجا می‌رسد، به خاطر دلایلی که پیش‌بینی‌اش را نمی‌کردی، نتوانی به زیارت بروی، خیلی داغ‌سنگینی است... دلم سوخت».

این را که می‌گوید، یاد اولین سفرهایش در این مسیر می‌افتد که با وجود سختی‌ها حتی روزهای کرونا، سعی کرده بود خود را به اربعین و جاده و کربلا برساند. او‌هی از خاطراتش می‌گوید و هی بغض گرفته‌اش بیشتر سر باز می‌کند؛ تاجایی که اشک، چشم‌هایش را بارانی می‌کند. اعظم خانم ادامه می‌دهد: «این راهی است که امام به ما نشان داده است. آن کسی که این مسیر را درک کرده است، دیگر نمی‌تواند از آن دل بکند. همیشه و هر سال اربعین که می‌رسد، بی‌تابی خاصی تمام وجودم را می‌گیرد. اگر توی خانه بمانم و کربلا نیایم، انگار یک چیز از رشتنم را گم کرده‌ام. تا به حال با همسرم و یکی از دوستان خانوادگی به این سفر آمده‌ام اما اگر شرایطی پیش بیاید که مجبور شوم تنهایی این سفر را بیایم، حتماً این کار را خواهم کرد». دستی به شانه‌اش می‌گذارد و می‌گوید: از زمانی که نیت کرده‌اید برای زیارت ان‌شاء... خدا زیارتتان را قبول کرده است.

شکر

۳۰ مرداد ۱۴۳۲
۱۵ صفر ۱۴۴۲
شماره ۲۲۲

۱۴

لایف

بررسی دلایل زیارت و اثری که بر روی مؤمن می‌گذارد در منطق شیعه

جهان متفاوت زیارت

آمنه مستقیم! اگر چه زیارت از نقاط عطف در حملات همیشگی دشمنان آگاه و دوستان ناآگاه به محبان اهل بیت^(ع) است و با شبهه، تحقیر و ایجاد تردید می‌کوشند پای زائران را در این مسیر سست کنند، این عمل به اندازه‌ای از پشتوانه‌های شرعی، عقلی و معنوی برخوردار است که هیچ عقل سلیمی نمی‌تواند از آن دست بکشد. نگاهی کوتاه بر چرایی و آثار بی نظیر زیارت انداخته‌ایم.

«عارفا بحقه»، یعنی چه؟

زیارت از راه‌های بزرگداشت اولیاء... و زنده کردن یاد و نام آنان و باور به عظمت و اثرگذاری آن‌ها و مصداق آیه «وَمَنْ يُعَظِّمْ شَعَائِرَ... فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ» است. زیارت، یاد کردن بندگی و عبودیت ائمه^(ع) در برابر خدا، ایثار و گذشتشان در حفظ دین و دفاع از ارزش‌های آن و مجاهدت‌هایی است که در این مسیر تحمل شدند. پیشوایان معصوم، امامان نور و هدایت و معنویت هستند و ملاقات و زیارت عارفانه و خالصانه آنان، تقدیر و سپاس از هدایتگری آن‌ها و اعتراف به مقام والا و بزرگشان در پیشگاه خداوند است.

مصداق تعظیم شعائر...

کمال وفای به عهد شیعیان

از امام رضا^(ع) روایت است که فرمودند: «بر کردن شیعیان هر امامی، عهد و پیمانی است که کمال وفای به آن عهد، زیارت قبور آن ذوات نورانی است» (بحارالأنوار: ۱/۱۱۶/۱۰۰). این بیان نورانی، تکلیف ما را با زیارت مشخص می‌کند. لازم است با زیارت، کمی از حق ائمه^(ع) را ادا کنیم و استمرار راهشان را نشان دهیم؛ ائمه‌ای که همه سختی‌ها را به جان خریدند و از هیچ خطر و مهلکه‌ای در مسیر هدایتگری انسان‌ها به سعادت، یا پس نکشیدند.

درون زائر، طاهر می‌شود

لطف دائمی ائمه^(ع)، به قدری است که زائران آن‌ها، بیش و پیش از هر فردی، از برکات زیارت بهره‌مند می‌شوند. زیارت و دیدار با معصومان^(ع) چه در حال حضور و چه بعد از شهادتشان، تأثیرات شگرف بر روح و روان انسان می‌گذارد و او را به سوی معنویت، اخلاق فاضله و مکارم انسانی سوق می‌دهد. شاید یکی از حکمت‌های مهم زیارت، همین توجه زائر به معنویات، دعا، ذکر و نماز در حرم‌های معصومان^(ع) و تلاش برای اصلاح و طهارت درونی و قرار گرفتن در مسیر حیات طیبه‌ای باشد که قرآن برای انسان درنظر گرفته است.

گنجینه آثار زیارت

کثرت و فراوانی آثار و پاداش شگفت‌آور زیارت که در روایات تصریح شده است، مشوق و انگیزه‌ساز برای اهتمام به آن است؛ چنان‌که درباره اجر زیارت امام حسین^(ع) تصریح شده است: «حوائج دنیا و آخرت زائر برآورده، گناهان او محو و باعث فراوانی رزق می‌شود و هرکه ایشان را زیارت کند، گویی خدا را در عرش زیارت کرده است» و امام رضا^(ع) نیز درباره پاداش زیارت خود فرمودند: «آگاه باشید، هرکه مرا در حال غربتم زیارت کند، خداوند برای او پاداش ۱۰۰ هزار شهید، ۱۰۰ هزار صدیق، ۱۰۰۰ هزار حج‌گزار و عمره‌گزار می‌نویسد و در صف ما محشور خواهد شد و در درجات بالای بهشت، رفیق ما خواهد بود» (وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۶۸).

زیارت برای آن است که ره گم نشود

زیارت با شرایط و آداب خاص خود، بهترین و در عین حال شاداب‌ترین راه ارتباط با معصوم است و حس حضور در محضر امام را در انسان ایجاد می‌کند. انگار با امام حضوری گفت‌وگو می‌کند و نیازهایش را می‌طلبد. لازمه این نگاه آن است که انسان فاصله‌های زمانی و مکانی را پشت سر بگذارد و خود را در عصر ولی خدا و حال در حضور او ببیند و کاملاً به محیط و فضای حضور آن ولی درآید و سر بیان فضایل و خصایص و راه‌ورس آن بزرگواران در زیارت‌نامه‌ها، نیز همین است که انسان، خود را با خواسته‌ها و اراده‌های آنان تطبیق دهد و از مسیر آن‌ها دور نشود.

روشنا

الامام الرضا^(ع)؛ الْإِيْمَانُ، عَدَدٌ بِالْقَلْبِ، وَلَفْظٌ بِاللِّسَانِ، وَعَمَلٌ بِالْجَوَارِحِ، لَا يَكُونُ الْإِيْمَانُ إِلَّا هَكَذَا.

امام رضا^(ع)؛ ایمان، عبارت است از باور قلبی، اظهار به زبان و عمل با اندام‌ها. ایمان، جز این‌گونه نیست. معانی‌الآخبار ص ۱۸۶، ج ۲، گزیده حکمت‌نامه رضوی، صفحه ۸۰.

خدا کند دلش نشکسته باشد!

کتاب را باز کردم. امام رضا^(ع) در مورد تکریم کهنسالان گفته بودند. از مردی از بنی اسرائیل که به او گفته شده بود فرزندش شب عروسی‌اش خواهد مرد، شب عروسی، پسر به پیرمردی کمک می‌کند و پیرمرد دعا می‌کند که خدا به او زندگی ببخشد. آن شب می‌گذرد و در خواب به پدرش می‌گویند عمر پسر ت طولانی شد. از پسرتر پیرس که چه کرده است. وقتی آن مرد جوایز ماجرا می‌شود، پسر از تکریمش درباره پیرمرد می‌گوید.

یاد پیرزنی که در حرم دیدم، افتادم و از اینکه در برابر خواسته او صبر به خرج نداده بودم، شرمندۀ شدم.

با دوستم درمورد این موضوع حرف زدیم که

امام رضا^(ع) برایمان شده است حرم آمدن و مدت زیادی است که نه مطالعه‌ای کرده‌ایم نه پای منبری نشسته‌ایم که از حضرت برایمان چیزی بگوید و درواقع خیلی هم چیزی از ایشان نمی‌دانیم.

فکرم مشغول شد. به کتاب فروشی نزدیک حرم رسیدم. دنبال کتابی بودم در مورد امام رضا^(ع). چشمم به کتاب «خصائص رضویه» افتاد و آن را خریدم. در دلم گفتم امام رضا^(ع)! یک توصیه به من کنید.

زیارت، گریه می‌کرد، زیارت که تمام شد، گفت که فلان روحانی شهرشان از ثواب فلان دعا گفته است و بعد از من خواست آن را برایش بخوانم. کلافه شده بودم، اما باز هم قبول کردم و با خودم گفتم: «خب، سواد ندارد، من هم هنوز وقت دارم» اما چند خطی خواندم که دوستم رسید و من هم بهانه‌ام جور شد. عذرخواهی کردم و از کنارش بلند شدم. پیرزن لیخند روی لب‌هایش خشک شد اما دیگر برنگشتم و دوستم هم چیزی نگفت. در مسیر بازگشت به خانه

سمانه رضوانی! آن روز زودتر از دوستم به حرم امام هشتم^(ع) رفتم تا کمی با خودم خلوت کنم. پیرزنی کنارم نشست و کم‌کم سر حرف را باز کرد. از لهجه‌اش معلوم بود ترک‌زبان است. اول با روی خوش، جوابش را می‌گفت: «جوان! تو نصیبش شده است. می‌گفت: راز برایم زیارت‌نامه سواد داری. می‌شود برایم زیارت‌نامه بخوانی؟». دلم می‌خواست کمی خلوت کنم و در تنهایی خودم در محضر امام هشتم^(ع) کمی آرام بگیرم و با آسودگی خاطر با خدای خودم راز و نیاز کنم. اصلاً همین خلوت را می‌خواستم که زودتر به حرم حضرت آمده بودم، اما قبول کردم. پیرزن در تمام طول

شنیدنی

احکام

نذور اربعین

شماره ۳

عشق و علاقه به سیدالشهدا^(ع) در بین محبان و شیعیان آن حضرت در جلوه‌های مختلفی بروز می‌کند. یکی از این جلوه‌ها نذور مربوط به اربعین حسینی است. در همین راستا با رجوع به استفتانات پرتکرار در زمینه نذر اربعین، از دفتر آیت‌ا...العظمی خامنه‌ای پرسشی و پاسخ‌هایی را گردآوری کرده‌ایم که شاید سؤال شما نیز باشد.

پرسش: نذر کردم در صورت قبولی در دانشگاه در روز اربعین امام حسین^(ع) غذای نذری بدهم. آیا می‌توانم به‌جای غذا، معادل هزینه آن را به نیازمندان کمک کنم؟

پاسخ: اگر صیغه مخصوص نذر را که در رساله‌های عملیه ذکر شده است نخوانده‌اید، عمل به آن لازم نیست و می‌توانید تغییر دهید. ولی چنانچه صیغه نذر را خوانده باشید، باید طبق آن عمل کنید.